

**MÉLTÓSÁGOS NAGY-ATÁDI
CZINDERY LÁSZLÓ URNAK**

**T. N. SOMOGY VÁRMEGYE FŐ-ISPÁNYI
HIVATALÁBA LETT KEGYELEMES
KINEVEZÉSE FOLYTÁN,**

Ő MÉLTÓSÁGÁNAK

MEGYEI RENDEK

**ÁLTALI MEGTISZTELTETÉSE, ÜNNE-
PÉLYES FOGADTATÁSA,**

ÉS

BEIGTATÁSA ALKALMÁVAL

MONDOTT

BESZÉDEK.

Kinyomatva a megyei karok rendelkezéséből.

1.

A megyei Rendek nevében Ladon Ó Méltósága lakhelyén tisztelkedő Választmány szónoka Fő Tisztelendő HOSSZU MÁRTON Veszprémi Kananok és Megyebéli Tábla Bíró által mondott beszéd.

Méltóságos Fő Ispán Úr!

Ha talán csak némán állanánk is itt Ns. Somogy megyének küldötjei, szemeinkből úgy, mint szívünk tiszta tükréből, vidám arczaínkból, ugymint érzelmeink hű tolmácsából olvashatná Méltóságod megjelenésünk okát; olvashatná azon édes örömet, mely szívünket edzi, azon köz gyöngéd érzelmet mely valónkat átlengi; mely is forrását vette, s vesszi azon kegyes királyi Leiratból, mikép az köz tudomásunkra adja, hogy Nagy Méltóságu Mérei Mérey Sándor ó kegyelmesége le lépve fényes Fő Ispáni hivataljáról, ezen dicső Pallyára, ezen Hazánk alkotmányával egykorú magos hivatalra Méltóságodat emelte légyen. — Méltán is örvendhetünk, mert így látjuk eleve kipótolva lenni bőven azon fájdalmas veszteséget, mellyet Ns. Somogy Nagy Méltóságu Mérei Mérey

Sándor Úr Kegyelmeességében, s annak le-
lépésében szenvedett. Ki vagyon mondom
veszteségünk bőven pótolva. —

Am Méltóságod személyében is közpön-
tosítva vagynak mind azon tulajdonok, mel-
lyeket magos állása, és hivatala igényelnek,
felvagyon ruházva az Égtől azon kellékek-
kel, melyek Urunkat, Királyunkat, ki nem-
zetünk boldogságát atyai szíven hordozván,
a valódi érdemeket jatalmazni tudja, arra
birták, hogy néhány évek előtt N. Vas Vár-
megye Főkormányzói helyetessé kegyessen
kinevezni, jelenleg pedig N. Somogyunk va-
lóságos Főispáni Méltóságra kiszemelni ke-
gyeskedett.

Ugyan is Méltóságodnak, Urunkhoz, sze-
retett Királyunkhoz viseltetett törvényes
tántorithatatlan hűsége, Hazánk boldogító
törvényeinek tágos ismerete, azokhoz mint
boldogságunk egyetlen védő paizsához for-
ró ragaszkodása, a köz ügyek folytatásában
tapasztalt jártossága, minden rendű polgárok
Sz. jogainak tiszteletben tartása, és a jó köz
élet előmozdítására törekedő csüggedhetetlen
szorgalma, szóval: vallási, s polgári erények,
mellyekben áll az igaz hazafiság, voltak azok
az indokok, melyek ily magos hivatalra ér-
demesítették. Ezek azok, melyek szíveink
oltárán is Méltóságodnak öröklő tisztelet
oszlopot emeltek.

Méltán örvendhet hát az egész megye,
méltán örvendhet a Haza is, midőn az érde-

met, az erényeket zöld borostyánnal koszorúzva lenni látja, meg lévén győződve a felül, hogy Méltóságodat e fontos helyzetben a Thrónak igaz hívét, a törvényeken alapult nemzeti szabadságunk hív őrijét, a tulság veszedelmei és kicsapongásai ellen fáradhatatlan őr állóját, és így a köz jólét léptsönkénti győzhetetlen, de buzgó előmozdítottját fogja szemlélhetni, s tisztelhetni.

Tudjuk ugyan mi jól, tudjuk Méltóságos Uram, hogy ezen alkotmányunkkal szorosan össze szőtt fontos, és fényes ugyan, de jelenleg bajos, kényes, hogy ne mondjam kínos Méltóságban léssen helyezve; — azonban ismerjük erényeit, ismerjük nagylelkét, kitűrését, nemlévén Méltóságod előtt e nehéz, de dicső pálya töret en, nagyra termett vállalai elégségessek leendenek e hivatallal össze kaptsolt terhek elviselésére, s meg fog dicsően küzdeni abban előforduló minden viharokkal, megvagyunk győződve, hogy ügyes keze vezérlete alatt egyébként is sokakban hathatós közre munkálása által már tellyes virágzásnak indult kerté, sőt édenne fogváltozni Hazánk' e szép kis részetskéje.

Azért nemes küldőinknek velünk együtt még az a forró óhajta, hogy Méltóságodat ez új pályán a kegyes Ég számos malasztival áldja, élte napjait hosszabítsa, s Megyénk s Hazánk boldogságára éltesse. Éljen!

2.

*Ő Méltóságának a Főispánnak erre
adott Válasza.*

Midőn Ő Felsége engem e megye Fő-Ispá-
nyává kérésem nélkül kinevezni méltózta-
tott, ezen kegyessége bensőmbé rejtett buz-
galmamat kettössen felhívta, mert a mellett,
hogy ez által újra alkalmam nyílt szolgálati-
mat kegyelmes Királyomnak, és szeretett
Hazámnak áldozhatni, hivatalom köre e Ns.
Megyébe tüzetett ki, mellyet honnomnak tart-
ván, gyenge ifúságomtól fogva szeretni ta-
nultam, és melynek bizalma sok éveken ál-
tal, különféle hivatalokkal felruházván őt
szolgálhatni szerencsétetett. Kettős tehát
örömöm, hogy az öt évek előtt félbeszakasz-
tott hivatalos kötelék ismét a T. KK. és Ren-
dekhez szorít, kikhez megszokott vonzal-
mam a hivatalos eltávolítás sem gyengit-
hette meg, egyedül óhajtván, hogy körükbe
oly szíven fogadjanak vissza, mint elvá-
lásom keserű vala. — Azért még szerencsém
leend Julius 31én hivatalos székem elfoglá-
lására a nagy közönség előtt megjelenhetni,
fogadja e nagyérdemű kiküldöttség abbéli
kijelentésemet, hogy a mint én meg nem vál-

tóztam, ezt a T. KK. és RRtől is kívánom, kikkel sok kedves és kedvetlen körülményekben együtt fáradoztunk, — óhajtom hogy ezután is bölcs tanácsokkal, szíves egyetértéssel, és nagy lelkű segedelmekkel gyámolítsanak, óhajtom, hogy a köz dolgok folyamába minden ellenségeskedés félretételével egyedül a polgári erény és kötelesség vezéreljen benünket, hogy összevetett vállakkal, és egyesített erővel Hazánk javára, a közjó előmozdítására, és megvényk diszére működhesünk; mely tiszta szándék, és erős akarat mellett sikertelen nem maradand.

A T. Karok, és Rendek nevekben jelenlévő kiküldöttség érdemes tagjainak — kik közül sok jó barátimat, és volt kedves tiszti társaimat örömmel szemlélem, idevaló fáradozásait szíves vonzalmok zálogának vévén; ezt őszintén megköszönöm, és mindenki érzelmeit kettőztetve viszonzván, szolgálati készségemet lekötöm' és magamat további szívessegekbe, és hajlandóságokba ajánlom.

3.

Ó Méltóságának a megye székhelyére, Kaposvárra a beigtatást megelőző napon történt ünnepélyes bejöretele alkalmával, Bárdra kirendelt Választmány nevébe MÉREY JÓSEF másod Alispán Ur által mondott beszéd.

Méltóságos Főispán Úr!

Kegyes Urunk!

Nem a rideg szertartások érzéktelen követése, sem a hizelgő tettetés enyésző alaton indulatja, hanem Méltóságod kitünő erköltssei által gyűjtött érdemeinek hódolása vezérlett benünket Mlgod elejbe, hogy lennénk előleges tolmácsai azon őszinte öröm érzélem kijelentéseinek, mellyek Mlgod méltó fogadtatása végett Küldőinknek ezen nemes megye rendeineк kebleiben buzgón forranak.

Nemes megyénket nem a halál fosztotta meg szeretve tisztelt Főispányától Nagy Méltóságú Mérey Sándor belső titkos tanácsos Urtól, hanem ön jobbágyi alázatos leköszönése által aggodt napjainak további nyugalma szállott le a Főispányi kormány-

székről — hogy csüggedetlen munkás életnek hátralévő napjait — ha bár ezután nem is köztünk, de szívben, és lélekben egybeolvadba velünk, tzeretett hazájának és fejlődésének javára esendes magányában visszavonultan le élhesse.

Nem titok Méltóságod előtt mi volt Ó Megyénknek, mely szívessen hódultunk mi szinlést nem ismerő szelid és nemes lelkének, kiben is érzékeny veszteségünket már most egyedül azzal enyhítjük, hogy Urunk Királyunknak legmagassobb kegyelméből ns. megyénk Főispányi kormányja Méltóságodban oly férfinra szálott, ki ifjúságának zsen-géjétől kezdve gyűjtött érdemei által ugyan ezen megyében a köz tisztelet és bizalom zálogát birtokában tartja; — ki a kor kivá, natait megértvén, a haladó kor minden vállalkozási és egyesületében első munkás tag gyanánt lépvénfel — hogy nekünk biztos kezeséget nyújtson arról, mit nemes megyénk erköltsi és anyagi kifejlődése, helyzetünk engedése szerint megkívánt. —

De mit is várhatnánk jövődőben is ezek-nél Méltóságodtól egyebet vagy kevesebbet? midőn: mindnyájunk köz tapasztalása elég-gé tanusithatja, miképpen hajdani szoros megyei hivatalának mentes óráiban már a tudomány és munkásság fáradhatatlan tárházában saját szemeivel eléggé kivisgálta, hogy kikeresné azt: mi erőt, diszt, és méltóságot

ád a léleknek, mi a szívet nemesíti, az emberiséget boldogítja, a haza, és királyi széket dicsóíttí. —

E helyzetben tehát, méltó örömmel eltelve küldőink, üdvözlík általunk Méltóságodat, és előre biztossan érzik, hogy ily Fő-kormányzónak paizsa alatt sarkalatos épségekben a legkésőbb évekig is sérthetetlen maradandnak — az időnek kellő józan lelke szerinti munkálódásokban pedig böles tapintatu vezérük szinte Méltóságod leend — és távul a meghasonlás kártékonyságától — velük kezét fogva szeretett megyénk javának, és fényének emelkedésében csüggedlenül munkálódní nem szünend. —

Fogadja azért tőlünk Méltóságod e jeles tulajdoninak várakozásából szármozott igaz tiszteletünket szokott kegyességével, és induljon már most az igazság kiszolgáztatásának azon helyére, és azon szék városunkba, hol ezen ns. megyénk rendei, minden rangú és sorsu lakóssai óhajtva várják — s elfoglalván Eldődeinek azon fényes Főispányi széket, mellyet hajdankorban az időnek zaklató zivatarai közt több bajnokok — a szeledebb, és jelen századunkban pedig tudományos nagy férfiak birtak; vegye által a kormányt, mellyet Méltóságod' kezeiben a törvények ösvényén a közjó eránti szeretet, és bizalom vezetend. —

Mi is örömmel fogjuk így kísérni Méltóságodat, és vezér kormányától törvényesen függünk, sőt minden törekedésünkkel is oda járulunk: hogy alkotmányunkkal egykoru, és törvényesen kezelendő Főispányi kormányának diszét és méltóságát egyaránt senttartsuk, s általa kegyes hajlandóságát is megérdemelvén, hosszú időkre terjedő életét is kedvessé, és kellemetessé tehessük. — Éljen!

A Méltóságos Főispánnak erre adott válasza.

Jobbágyi hódolattal szeretet királyunk' kegyessége, engemet e megye kormányzásával megbizván — öröm féltyes megnyugvást talállok e fejedelmi kegyelembe — midőn ismételve van alkalmam tapasztalni, hogy a t. kk. rr. elnökségemet bizalommal fogadják; egyedül az szomorít meg, hogy ez előléptetésem nagy méltóságú Mérey Sándor uró kegyelmességének lemondásával kellett megvásárlani, kit magam az egész megyével annyira tiszteltem, hogy tőle elválni keserűség nélkül lehetlen; — kívánom, hogy magánbani visszavonulásába találja fel tökéletes megelégedését. — Elérkezvén az idő melybe tisztem felfogása alkalmat nyújt e szép, szeretett megyével ujjonnan hivatalos kapcsolatba jöhetni, — óhajtom, hogy azon szíves köteléssel történjen, mely a valóságos — költsönös — s állandó bizalmon alapul — mely viszontos szeretetettáplál, és a köz dolgok vezetésébe a kötelességet kedvessé teszi. Ezen képzet oly bájoló, hogy nehezen várom a t. kk. és rr. közé megjelentetni, azért — nagyságtoknak szíves fáradozását megköszönvén — kész vagyok kíséretekre a romai *ad mansuetinum pontem* helyen épült szék városunkba sietni.

5.

Ó Méltóságának, Kaposvár határában tisztelkedő nemes lovagokhoz intézett szavai

Árpád idejötől való fen állását, és minden legszomorúbb viszonyok daczára hazánknek mai napig független létét, egyedül a nemesség bajnok vitézségének köszönhetni; mely körülmények által ideiglen meggyőztethett, de soha elnem nyomattathatott. — Örömmel látom, hogy Somogyban a vitéz lovagi szellem csorbulatlan fen áll, örömmel látom, hogy a Somogyi nemesség törvényes vezére körül megjelent: — új tanúsága ez annak — a mibe soha sem kételkedtem, hogy a magyar minden pillanatba kész élte feláldozásával is királyát, hazáját védeni. —

Az áldott béke nem kívánja, hogy kedves nemes társaimat Somogyi Zászló alatt hazafiúságok tanusítására vér mezőre vezessim — annál inkább óhajtom, hogy az igazság paizsa alatti békes munkásság kedvéért, egyetértve, elnökségem alá öszve seregelve, és a haza boldogságára egysített erővel működhessünk.

Hajlandóságok zálogául vett fáradozásait szívesen megköszönvén: éljen a király - legyen boldog hazánk-virtsoin Somogyunk.

6.

A megyeház lépcsőinél ő méltóságát elfogadó választmányverébe főtisztelendő SEBE GYÖRGY kerületi esperes és tiszteletbéli kanonok által mondott beszéd.

Nem lehet a valódi honfinak nagyobb öröme, mintha látja, hogy az érdem jutalma, és a szép tettek, hálás esmérése koszorúzza a jeles, szilárd, és munkás férfiak buzgó fáradozásait. Illy örömet élveztünk mi is a mult hó elején, midőn édes jövődönkről aggódo lelkünket kellem tellyes vigasszal tölté bé azon rég óhajtott hirnek valósulása: hogy hiv magyarjait minden uton módon boldogittani kívánó felséges urunk méltóságodat diszesítette fel nemes megyénk kormányával. A mit hálás szívvvel értvén megyénk rendei, nekünk kedves kötelességünké tettek: hogy az igazság temploma márvány küszöbén hó kebellet tolmácsoljuk magasztos örömeiket, és fényes érdemekkel szerzett főispányi méltóságod első lépcsőén üdvözlünk tégedet. Nemes megyénk ezen becses megbizását a midőn hóduló tisztelettel tellyesítjük, nem tudjuk annak örülnünk e inkább — hogy Te nyered el e nemes megye kormányát, vagy annak, hogy e nemes me-

gye Téged nyert kormányzójának? mi tehát, hogy örömünk tökéletes legyen — szívünk teljéből örvendünk mindeniknek. Néked méltóságos főnökünk azért: mert nem gyáva csuszással, nem undok tolakodással, hanem érdemekkel vívtad ki magadnak ezen magas állást, mellyen sok ezereket boldogíthatz; örvendünk: mert ezen feldicsőíttéssel elismérte az atyáskodó kormány, hogy a fényes hivatal már nem csupa királyi kegy, hanem a tündöklő tulajdonok valóságos szülöttje, hogy mit se ér a nagy rang, sőt a társaságnak veszélyes, ha terhei viselésére nincs elég erő, ha kötelességei tellyesíttésére nincs elég tudomány.

Örvendünk önmagunknak is, mert ügyeink, és jogaink oly férfi kezeibe tétetek, a kinek Soloni bölcseségét, Lycurgusi munkásságát, Zrinyies szilárdságát, Aristidesi igazság szeretetét, és erántunk leereszkedő kegyességét már régtől fogva ismérjük. A ki e nemes megyének hosszas szolgálatoddal, jótékony intézetek alapításával, és gyarapításával hirt nevet és dicsőséget szerezvén — eléggé kitüntetted, hogy e nagy kiterjedésű szeretett hazában hozzád hasonlók kevéssen, náladnál jelessebbek pedig éppen nincsenek.

Azonban méltóságos Férfiu! szép Somo gyunk öröme, disze, és reménye! kinek szel lemdús agyából sok szép eszmék, munkás-

ságodból és erszényedből sok üdvös anyagi hasznok credtek, ezen dűcsőségedbe se felejtse el magos és szédelgő állásod nagy kötelességeit; tudván, hogy a fényes ranggal, és hivatallal az irigység, és gyűlölség mindig karonfogva jár, mely a világ legtökéletesebb fiaiba is talált mindig ócsárolni valót; az Atenei Cimonnak (nem lévén mit ellene felhozni lehetett volna) honnosi borát roszellották, Karthagói Scipiónak álmait kárhoztatták, nagy Pompensnak kurtára nyitott haját csufolták. A kik valamint nem irigylettek Socratesnek a halált hozó bűrök italát, hanem nagy erényeit; nem Kátónak a kardot, mellyel magát át döfte, hanem nagy szilárdságát; nem Caesarnak a hálátlan Brútustól és másoktól nyert sebeit, hanem dicső uralkodását; úgy Néked is halennének elleneid — mit hinni nem akarunk, — nem fogják irigyleni a hivatal terheit, és fáradságos munkáit, nem a feszült testi, és lelki erőket igénylő foglalatosságokat, hanem csak azon fényt, és dicsőséget, mely érdemmel szerzett hivatalodból annál bővebben árad reád, mennél pontosabban és buzgóbban tellyesitted annak szent kötelességeit.

Légy tehát méltóságos ur Feje e nemes megyének, légy szeme a vaknak, lába a sántának, légy keze és hatalmas karja az ügyefogyott szegénynek, légy hiv őrije az ezer éves ősi alkotmánynak, s pártatlan ba-

rátja a józan haladásnak és bajnoka a szűz-
igazságnak. — —

Mi pedig alázatos üdvözlésünk, és hó-
duló tiszteletünk ismétlése után megyénk
közóhajtását nyilvánítjuk, a midőn azt ki-
áltjuk, hogy: a mi hön szeretett kedves Fő-
Ispányunk megyénk dicsőségére, és nagy
neve örökítésére — sokáig éljen!!!

*Ő méltóságának a Főispánnak erre adott
válasza.*

El érkezvén ide, hol találják szavakat, megköszönni a bizalom és vonzalomnak annyi halmozva tapasztalt jeleit. Bár felséges urunk kérésére az ünnepélyes beiktatás alól felmenteni kegyeskedett, — meglepnek minden lépésen a t. kk. és rr. fényes tisztelkedésekkel. Ime még itt is e fényes küldöttség fogad, oly ékes szónaklattal, hogy azt viszonzni — ha tehetségembe volna is — szorongatott szívem nem engedné. — Fogadják tehát nagyságtok e fáradozásaikért, rövid, de őszinte köszönetemet, és legyenek meggyőződve, hogy hálaadatlanra nem pazarolják sziveségeket, és hogy legforróbb óhajtásom, hálaadósságokat tovább is megtarthatni.

8.

Ó méltóságának a Főispány urnak, beiktatás alkalmával mondott fő beszéde.

Felséges királyunk' kegyes parancsa következésébe megjelenek a t. kk. és rr. fényes koszorújába, e nemes megyének kormánya elfoglalására, miután Mérey Sándor ur ő kegyelmessége, Hazánk kormány rendszerének minden főágaiba kitünő lelki tehetséggel s ügyes tapintattal működén — 13. évi köz meglelégedéssel viselt főispányi tisztéről lemondott, magával vive a fejedelems — a haza közmelelégedését, és külön kapcsolatunknál fogva Somogy tiszteletét — szeretetét — ide hátra hagyva a megválás okozta őszinte fájdalmat.

Ó Felségének ezen, nem csak magába, de tehetségem, és érdemem csekélységéhez mérve is — legnagyobb kegyelme, — sok tekintetbe leköti jobbágyi hálámat, miután ezen megyének kormányával jutalmazott, melynek rendei kora árvaságom gyámolói — később a hivatalos pályán vezetőim, — végre szolgálatimat tul becsülve — mint a megye kebelében, ugy az ország gyülesein bizodalokkal dicsóítóim, jutalmazóim válának.

B

MEGYEI KÖNYVTÁR
M 18320
KADAR

— És ha bár e hivatalnak köre, hatósága, disze, és fénye minden megyében egyenlő — magamra tekintve még is a Somogyit mindannyi felett becsülöm, mert — ezt legszorossabb értelmű hönnomnak tartván, mióta gondolkodni tudok — tisztelni, — hűn szeretni — s fiui gyengédséggel kedvelni — megszoktam. Kevés évi távozásom után azok körébe vissza rendeltetvén — kikkkel éltem legszebb részét töltöttem: — reménylem, hogy erántam érzelmeiket megnem változtatván, szives kebelvel fogadnak, és ezután is barátságokkal, s hajlandóságokkal hivataloskodásomat kedvessé tcendik, — és tisztí működéseembe bölcs tanátskozással támogatva, annak súlyát könnyíttendik.

E biztos reménybe bátor lélekkel lépek a jövőndő eleibe, és miután a Mindenhatóól a Szent Lélek segedelmét kikértem; — Isten előtt hivatalom folytatásához hazafi hú keblembbe rejtett jó szándékomat — hitemmel erősíteni s biztosítani óhajtván — — annak elfogadására megkérem. —

Hit letétel után:

E törvény szabta hitemet letévén — a vallás szent érzelmétől hevülve — a mindenható színe előtt — esküvel vallom azon kötelességek tellyesíttését — melyek e pillanatba reám ruháztatnak, azon Isteni jóté-

temény viszonzására, mely — királyom, hazám, és ember társaim eránti szeretetet, s szolgálati készséget szívembe csepegtetett, és mellyek gyakorlatába lelki, s földi boldogságom rejlik.

Áldom sorsomat, mely hivatalos működésem térét ismét Somogyba helyezé, mely személyes vonzódásomon kívül, történeti, és politicaí állásánál fogva — kormányát dicsóiti. Már a romaiak megkedvelték e Silisiumnak nevezett Somogyunkat — e volt Pannoniában az első hely, hova a föld, és szőlő mívelést be hozták, — s most is látszatnak a Drávát Balatonnal összekötő csatornának nyomai, — számtalan jeleket találhatni, mellyek e megyének nevezetes népesedéséről, és miveltségéről bizonytságot tesznek, és nagy térek, mellyek későbbben rengeteg erdő, és nagy mocsárok — birtokába jöttek, — régenten mint szántó földek miveltettek — sok pusztá helyek mutatják a századok előtti helységek nyomait. — Nehezen van megye, mely annyi nevezetes családnak törzsökít mutathatná fel, mint Somogy, bátor azoknak nagy részét későbbben a fél hold uralkodása más, különösen pedig a haza éjszaki vidékeibe szoritotta is. —

Első Föispánnak 1000ik évbe Sz. István nevezé Wassenburg Vencellén grófot, ezt követték több királyi vérből, és hazánk leg

első nemzetségeiből Főispánok, kik közül 11 Nádor Ispányok, 1 Erdélyi Vajda, 9 Bán, és 20 egyéb ország Zászlósok voltak, és midőn vissza tekintek, hogy Hedervári — Hasznos — Homonnai — Kanysa — Martzali — Ujlaki — Forster — Nyáry — Korothnay — Báthory — Frangepán — Török Bálint — Zrinyi — Nádasdy — Eszterházy — Battyáni — Patatits — Sigray — Széchényi — Teleki — és Mérey azon széken ültek, melyet most elfoglaltam — lehetetlen keblembe némű csüggedést elfőjtani, — de bátorit a felség kegyelme — a t. rr. annyi izben tapasztalt szivessége, és akaratom tisztasága. — De, hogy a fén elő soroltakból a legnevezetesebből emlékezzünk — tisztelem Szigetvár rendithetlen bajnok hősinek Zrinyi Miklós grófnak nagy nevét azon pietással, melyet e magyar Leonidasnak a haza ügyében ön elszántságu példatlan erénye, minden magyar szívébe vésett, kinek léte érdekébe áldozta fel magát.

Azonban a haza java, nem mindig vér áldozatot követel, sőt a nemes megye Eldődei is ismerték a művészet, és tudományok szükségait, — virágzásba volt a Törökök behoránása előtt, Kálmáncsán református főiskola, és az akkori időben hazánkban oly ritka könyvnyomda; — Somogy az első megye volt hazánkban, mely 1498ba II. Ulászló alatt, a tisztviselők magán pecsétjei használatát félre tévén, megyei czimert nyert.

Mahomed népének fogyasztos igája véget vetett minden művelésnek, és műveltségnek, és a mély sebek bevarasodása sok időt követelt még a jelen században az általános férfias akarat és a rendek ön hasznát megtagadó bőkezűség a sokáig elmulasztott nagy részit kipótolta. Egyedül a t. rendek áldozatjaiból felállott a Kaposvári főiskola, mely a lakósoknak nagy könnyebbségére, és a tudományok terjesztésére szolgál. — S o m o g y volt az első között, mely a nép sorsát méltányolván, adózások szaporítása nélkül, egyedül szabad ajánlás útján e pompás, és az egész tisztikarnak szállást nyújtó palótát megépítette. — A régi, elégtelen rossz tömlöztök helyett, czél zerű egészséges börtönök felépítése, — a rabok munkáltató intézete, — a rövid idő alatt tökéletesen elkészülő nagyszerű megyei kórház, — és sok egyéb intézetek, mind annyi tanúi a t. kk. és rr. köz jó eránti buzgoságoknak. — Büszkén dagad keble, midőn elnöke lettem oly közönségnek, melynek nagy lelkűségét, minden szépre, hasznosra kész bőkezűségét — számtalanszor tapasztalván, — meggyőződtem, hogy semmi jót, szépet, hasznost nem indítványozhatni a nélkül, hogy tüstént lelkesedéssel el ne fogadtasson, és nemes áldozatokkal létesüljen is. Szerencsésnek tartom magamat, hogy tisztem alkalmat szolgáltat a t. kk. és rendekkel együtt munkálhatni, —

hogy a megye disze — az emberiség becsé — a nép boldogittása — a köz jólét — az ügyefogyataknak gyámolítása előmozdítottasson.

Közelebbi időben, hazánk politicala tén sok eszme cikázott keresztül, s a mint történni szokott — siet — ki elmaradt, gyakran annyira, hogy mi előtt célhoz juthatna — ki fárad: — sokan egy széltségéből a másikba esnek — sokaknak csak az alkotmány — ezen őseink annyi századokra terjedt bölts műve — van utjokba; — de fejszével kell e? alkotmányunk viruló fáját ledönteni, mivel némű ágai kiszáradnak, és rossz kinővései vannak, vagy — ezeket kitisztítván ágait szét huzni, hogy árnyékát többek élvezhesék? gyümölcse többeket táplálhasson? — itt a választás kétes nem lehet. — Használjuk igen is a kedvező hosszas béke időt — urunk királyunknak több törvényeink bizonyítása szerint, hazánk, alkotmányunk eránti atyáskodó jóakarattját — a kor kívánatának nem rombolólag, de építőlegi teljesítésére.

Szabad alkotmány alatt lévő szabad nemzet polgárainak, szabadon kell véleményeket törvényes korlátok közt kiejthetni. — Mi birunk ezen joggal, példátlan mértékbe, és ezt valóban gyönyörűnek monthatni — még azzal vissza nem élünk. Ezen gyakorlatott tisztelem — szeretem, és azért soha ebbe gátot nem teendek, sőt pártolandom, még a törvény — illendőség — és miveltség korlátai ált nem hágnak. — Szeretem a sza-

badságot, de gyűlölöm a szabadosságot, mert — a minő nemes érzést gerjeszt amaz — annyira rettentő, és átkot árasztó a másik. Azért távol maradjon tanátskozásainkból minden korlátokat ált hágó hevedesség, minden személyeskedés, — mert, ha gyakran a meg-
ütköző vélemények tornyos habjai vészél-
lyel fenyegetnek — ez könnyen elhárítható,
ha a személyek kihagyásával, egyedül a tár-
gyakra terjeszkedik. — Azért soha külön-
böző vélemény miatt, egymással ellenkezés-
be nejjünk, sőt — elhagyván a tanácsko-
zások teremét — felejtsük el a mi fáj, — tiszteljük minden ember jogát és véleményét,
hogy a mienk is tiszteltessen. — Tanácsko-
zás alatt, mindenki védje önn véleményét,
— de mihelyt a többség bizonyos — ennek
hódolni kell.

Az érdemes tisztí kartól biztossan reményelem, hogy tisztí kötelességembe sege-
delemmel leend, melynek viszonzására ki-
jelentem, hogy minden szorgalmatos, igaz-
ságos tisztviselőnek barátja — tanácsadója,
s pártolója leendek, ellenben, a hanyag, rész-
rehajló, vagy igazságtalan — pártolásomra
soha számot ne tartson. — Az igazság te-
kintet nélküli szapora kiszolgáltatása a tár-
sas életnek valóságos boldogsága — átok száll
az igazság gyilkossára! —

A hivatal adta tekintélyeknek ideje le-
jár, — de van egy a mit tőlünk senki meg
nem tagadhat, — az egyéni erköltsi jellemet,

mely minden ember biztosító erekléje — kivált a tisztviselőé, kit kötelessége tellyerítettére, a becsület mellett, — eskü is kötelez. — Hivatalunknak fő feladata, a felsőges rendeletek, és megyei végzéseknek, pontos végrehajtása, és az adózó nép gyámolítása, mely — a tehernek aránylagos felosztásába, és az igazságnak részrehajlatlan azonnali kiszolgáltatásába áll. — Hogy a tanácskozások édes gyömölcüket hozzanak, szükséges a végzéseknek életet, s hatást végrehajtásul nyerni, különben maga a legüdvösebb törvény pusztá hang marad. — Gyakran a határozatok jótékonyága a végrehajtás gyorsaságától függ. — Tellyes reményem, hogy a tiszti kar szinte oly tiszta lélekismerettel, és kezekkel kötelessége tellyesítésébe eljárand, mint ezt annak előtte is tapasztalni szerencsém vala. —

Idő vesztésnek tartanám a t. kk. rr. előtt keblem vágyait bővebben előterjeszteni, vagy működésem felől ígéreteket tenni, mert nem vagyok vidéki e fényes gyülekezetbe. — Mi voltam — mi vagyok — nem titok a t. kk. és rr. előtt: — azért ígéreteimet abba pontosítom, hogy nem változtam, és nem változandom, — egyéheránt gyarlóságomból eredő hibáim letétele, és hivatásomnak minél jobbani megfelelés — csüggethetlen igyekezetem leend. —

Végre őszinte köszönetemet kívánom azon nemes megyék küldöttjeinek, — a

többi nagyra becsült és tisztelettel karolt jó-
 akaróinnak, barátimnak, és uri vendégeink-
 nek kijelenteni: kik e mai honni ünnep fé-
 nyét megjelenésekkel hathatóssan nevelték.
 — Midőn ez érzelmeimet minden jelenlévő-
 re egyenként érteni kívánom, megkérem a
 törvényhatóságok követeit, önnön, és a t.
 kk. és rr. nevébe, hogy vissza térve megbi-
 zóiknak jelentsék ki, mikép Somogy ezen
 kiküldetéseket szomszédi barátságok, és
 atyafiságos szeretetek zálogául veszi, mel-
 lyet minden alkalommal szívvvel és lélekkel
 viszonzni igyekezend.

A magyarok Istenét forrón imádva ké-
 rem, hogy édes honnunkat kegyes atyai
 gondviselésébe tartva, — és e jelen remény-
 dús korba örizve, — meg ne engedje, hogy
 az egy célra, — de külön uton irámló pár-
 tok heve, — alkotmányunk hajójának erős
 kézbéni kormányát tév utra kényszeritse, —
 hanem vezesse azt a vélemények különbsé-
 ge zajos hajjain keresztül, — a nemzeti bol-
 dogság óhajtott rév partjára, — a hol a hal-
 ladás éltető vágyától felélesztett dühöngős
 szélvész lecsendesedése után, biztos öbölbe
 nyugodhasson, és az elemek megbékülvén —
 nemzetünkbe óhajtandó egyetértés által köz-
 boldogság, és lelki nyugalom uralkodjék, —
 mely nélkül erős, nagy, és minden vihar
 ellen biztos nemlehet. — A Mindenható
 árasza a t. kk. és rr. bőáldását, kiknek
 szíveiségekbe s hajlandóságokba magamat

ajánlom, és viszonzási férfias akaratom zálogául lekötöm becsület szavamat, — hogy habár ékes szónoklattal nem bírok — magyar őszinteséggel tett ígéreteimnek mindig ura leszek.

9.

SÁRKÖZY ALBERT *első Alispán urnak
válasz beszéde.*

Méltóságos Főispán Ur!

Ime felséges urunknak királyunknak legkegyelmesebb akaratjából méltóságodat mint törvényes kormányozónkat üdvözöljük! — Mi a felséges trón eránt hódoló alázatossággal, a törvények eránt mély tisztelettel viseltetvén, mind azt a mi alkotmányszerű, a mi törvényes alapon épült, méltányolni, tisztelni sőt hévvel megragadni szoktuk: mert megvagyunk győződve, hogy igaz polgári szabadság, valóságos köz jólét csak ott verhet gyökeret, hol a törvények megtartatnak. Ugyan azért bár kire esett volna a felséges választás, bárkire bízott volna a törvényes rendnek köztünk fentartása, azt mi bizonyal illőkép fogadnánk: annál inkább mi-

dön a legfelsőbb kegyelem méltóságod uriszemélyébe nyugodott meg, mi ez eseményen — e várakozással terhes időkben is — hol a jövőndő sokakban aggodalmat gerjesztett — őszinte szíves részvétünket minden aggodás nélkül kijelentjük. Ugyan is méltóságod előttünk nem idegen, sőt közülünk — úgy szólva kebelünkből vévén eredetét, velünk részint rokonsági részint barátsági kedves kötelekkel öszve forva, már zsenge ifúságától kezdve nem csak szüntelen velünk köztünk vitte társasági életét, de köz dolgainkba is köztünk velünk fáradozott, köztünk velünk törekedett a jónak- a szépnek elérésében; mi méltóságodat már mint első Aispányunkat hosszas idő során tiszteltük, három ország gyűlésen mint követünket köz bizodalunkkal gyámolítottuk. Ekkép méltóságodnak jelleme személyes tulajdonai előttünk esmeretesek lévén, nincs okunk egymástól óvakodni, nincs ok egymást czirkálni: sőt tárt kezekkel karoljuk át méltóságodat, mint oly egyént, kihez annyi kedves kötelek, oly sok szép emlékezet vonzának, — kibe azon reményünket biztosítva véljük, hogy pótolva lesz azon veszteségünk melyet előbbi szeretett Főispányunknak Mérey Sándor ő kegyelmességének lemondásával szenvedtünk — azon nagy méltóságnak lemondásával, kinek 13 esztendei bölcs — réssrchajlatlan vezérlése, szelid mérséklése alatt megyénk legnagyobb nyugodalom-

ba s békességbe élte alkotmányos életét. Biztosítva hiszük azon reményünket, hogy azon törvényesség útján, melyet a haza közboldogságának és megyénk díszének javának előmozdítására eddigelé követni czélszerűnek láttunk, méltóságodnak kormánya alatt tovább is haladhatunk. Biztosan hisszük, hogy valamint eddig csupán az eszmék — az okoságnak — mint municipális életünket egyedül biztosító hatalomnak hódolva, vezettük köztanácskozásunkat; ugy ezentul is a balgatog ujjításokon nem kapkotva, de a tespedésnek vissza taszító veszteglésétől is menekülve szerencsések lehetünk *a non plus ultrat* megközelíteni. Melyre nézve nincs egyéb hátra mint az hogy méltóságodnak e szép megye kormányához szokott béketűrőse mellett sok szerencsét s az égtől minden malasztokat buzgón óhajtsunk. Éljen! —

10.

VÉSSEY LAJOS Főjegyző ur által mondott berekesztő beszéd.

Méltóságos Főispán Ur!

Tekintetes megyei Karok, és Rendek!

Hazánknak első, és minden tekintetben nagy, és örök emlékre méltó királya — fejedelmi székét elfoglalván, sok számtalan, s azon idők viszontagságihoz képest eléggé nem csudálható bölcsességgel, honnunkat több, apróbb, egymástól független részekre — törvényhatóságokra — vármegyékre osztva — ez előtt nyolcz századokkal, egy oly institutiónak tette le alapkövét, mely azon régibb idők durva homályiban létezett kor szelleméhez képest — bár a jelen megyei éllettől nagyon is különböző körben határozódott — tagadni még is nem lehet, hogy első alapját tevén azon — a későbbi idők, s körülmények — során kifejlett üdvös megyei életnek, mely — szüvedékébe mélyen rejlő belső erőnek közre munkálásával a sors változatos, és gyakran mostoha csapásai közt e hont a szabad nemzetek sorába századokon ált fent tartani képes volt. —

Ezen vármegyéknek, mellyek a magok körében szabadon rendelkező — igazságot

szolgáltató — közbátorságot fent tartó, és a haza vedelmét intéző hatalmat képviseltek — főkormányára, már kezdettől fogva Főispá-
nok rendeltetvén — a mint ezen fényes, és törvényeinkben több helyeken említett hi-
vatal magával a királysággal egykorú — úgy magából a dolog természetéből folyik, mi-
ként annak betöltésére a király és haza ér-
dekeit bölcsességgel egyesíteni tudó, s mind kettő iránt tántorithatatlan hivséget tanusit-
tó egyedek hivatvák. —

Mertvalamint ezen a fejedelmi jogokkal rokon — és azokból egyenesen folyó kor-
mányzó hatalom, a fejedelem által kétségte-
lenül csak oly egyedekre ruháztatik, kiknek a királyhoz tántorithatatlan ragaszkodása, nehéz időkben megtartott szakadatlan hiv-
ség — csallhatatlan billegét viteli - úgy szinte ezen fényes országos hivatalnak alkotmá-
nyunk alapjával öszve font természete, az azzal felruházottaknak, a haza, és törvényes alkotmány eránti meleg és hazafiui érzelme-
it feltételezvén — kétséget nem szenved: miként ezen magas hivatalt alkotmányos te-
kintetbe betöltöttnek csak úgy tekinthetni, ha azon egyedek, kiket felséges urunk ke-
gyelme arra érdemeseknek kijelelt; a haza és kezekre bízott egyes megyék anyagi, és szellemi előmentségét, s boldogságát, törvé-
nyes erejükkel, s hatalmuknál fogva, a me-
gyebeli karokkal, és rendekkel egyetértve

férflas álhatatossággal, és szilárd hazafiui buzgalommal előmozdítani törekednek.

Csalhatatlanul kereskednek ezen állítás valóságáról ama tisztelt férfiak nevei, kik ezen t. ns. megyét régibb és újabb időkben kormányozták — kik közt hogy többeket elhalgassak Drugeth — Báthory — Ujlaky, Zrinyi — Nádosdy — Eszterházy — Batthányi — Széchényi — Sigray — Mérey — neveket elég legyen megemlittenem; mert érdekeink részint a történetek év könyveibe leírva, a maradéknak követésre méltó példaul fent maradtak, részint pedig nagy lelkeik halhatatlan emlékei mai napig is, — közünk — miveikben — jegyzőkönyveinkben, s sziveinkben örökre fentartatni fognak. —

Midön tehát méltóságodat a előmondott hazafiak során — felséges urunk kegyelméből, megyénk Főispáni székébe beiktatva örömmel szemléljük — ugy láttzik, már maga ezen különös fejedelmi megkülömböztetés, elég biztosságnul szolgál a felett — ha bár méltóságod megyénkben idegen volna is, hogy ezen fényes hivatalnak alkotmányilag megkívántató tulajdonaival bir: — mennyivel inkább jogosítva érezzük ezen meggyőződésünket akkor, midön felséges urunk kegyelme, megyénk elnöki székét egy oly érdemtellyes férfiuval tölté bé, kit törvényes elnökünknek, s törvényhozási érdekeink képviselőjének, körünkől már mi előbb szabadon magunk megválasztánk. —

És ezen kettős körülmény, méltán reményt gerjeszt bennünk a felett, hogy méltóságod, mint megyénknek már amugy is érdemtellyes tagja, a ki körünkben viselt köz hivataloskodásának hosszassabb idején által kifejlett ezen megyei köz szellemnek folytonos tanuja volt — ki a békés előhaladás, és józan javítások göröngyös terén velünk együtt küzdött — úgy jelenben, mint jövőre — ezen fényes hivatalának, tágossabb hatás körét is oda fordittandja, miképpen a megyei hatóság közre munkálása és intézkedése alatt létre jött köz hasznu vállalataink, nem csak nagyobb virágzásra, és előmenetelre kormányoztossanak, de egyszersmind maga ezen megyei életünk is eredeti céljához képest alkotmányos rendeltetésének megfelelően törvényes eddigi hatóságába fentartassék. —

Mert ezen nagy közönség, a mint egy részről a megyei eljárásokba becsuszott hibákat kijavítani, s azt, idő, körülmény szülte ferde kinövéseitől megtisztítva, a maga törvényes eredeti hatóságába fentartani, mindenkor késznek nyilatkozott, — úgy más részről, hatóságának törvényszerű szabad mozgását a központosítás divatszerű eszméjének sikamlós térére át vinni, annál veszélyesebbnek tartja — mennyivel inkább a megyei életet, melynek körében újabb időkben legelőbb mutatkoztak nemzeti ébredé-

sünk első jelei — melyekben ujja született nemzetiségünk tellyes kifejlődésnek indult magvai fogantattak — törvényes alkotmányunk oly lényeges alapkövének tekintik — melynek enyészttével alkotmányos szabadságunk csak pusztá szó marad, sőt maga az alkotmány, ezen év ezreden át gondossan rakott építmény, alapjaiban megrendítve, végleroskadással fenyegetend. —

Midön tehát megyénknek ezen belső szellemét méltóságod előtt tárva lenni tudjuk: mi pedig méltóságodnak tiszta, és jó szándékáról nem kétségeskedünk, nem marad egyéb hátra, mint szívbeli örömünket kijelentenünk ezen újabb alkotmányos kapcsolat felett, mellyel az eddig is magunkénak tartott férfit, méltóságod becses személyében, velünk szorossabban egybe csatolva lenni érezzük. —

Üdvözlík méltóságodat e téren, különösen ezen megyének karai és rendei, kiknek nevökben, a midön hivatalomnál fogva üdvözléseket nyilvánítani kedves kötelességemnek tartanám — egyszersmind úgy hiszem, a köz érzésnek hív tolmácsolóia vagyok, midön azon meggyőződésemet fejezem ki, miként ezen fényes közönség, mely a jelen kétes időkbe, hol a haza boldogittásának hatalmassan kifejleltt ösztöne oly gyakran szélsőségekre vezet: a mint távol minden balga ujjitásoknak káros viszketegétől, úgy bölcsen mellőzve a tespedésnek sülesz-

tő örvényét, — törvényszabta alkotmányos állását mindenkor erélyessen, és szilárdul fent tartani tudta; ezen nagy közönség méltóságodnak bölcs és férfias vezérlete alatt is, a törvény korlátai közt intézendő előhalladásnak, és józan javításoknak bár nehéz és sikamlós pályáján, fáradhatatlan iparkodással, lankadatlan buzgósággal, és törhetetlen kitűréssel halladni, és mindig előre haladni, ennek utánna is kész leszen. —

Adja a magyarok Istene, hogy a bizalmatlanság és visszavonás körünkéből, tellyessen száműzetvén, abba a békés egyetértésnek angyala, rakja le állandó sátorát: — melynek varázs hatalmával — méltóságodnak hosszas és szerencsés kormányva alatt, meggyénk és kedves hazánk a tökéletesedésbe mind inkább előre haladván, minden tekintetben felvirágozhasson, s a polgári boldogság tető pontját elérhesse. —

MEGYEI KÖNYVTÁR
M 18320
KAPOSVÁR